

Spis treści

Część A Wprowadzenie do dermatologii

1	Anatomia i fizjologia skóry	3
1.1	Naskórek (<i>epidermis</i>)	4
1.2	Włosy	6
1.3	Paznokieć	9
1.4	Barwnik	10
1.5	Gruczoły skórne	11
1.6	Skóra właściwa (<i>dermis, corium</i>)	12
2	Symptomatologia	15
3	Podstawowe metody diagnostyczne	20
4	Zasady leczenia zewnętrznego	21
4.1	Leczenie miejscowe	21
4.1.1	Wilgotne okłady	22
4.1.2	Kapiele	22
4.1.3	Balneofototerapia	22
4.1.4	Zasypki	22
4.1.5	Leki płynne	22
4.1.6	Maści	23
4.1.7	Pasty	23
4.1.8	Plastry	25
4.1.9	Opatrunek okluzyjny	26
4.1.10	Kortykosteroidy w iniekcjach śródskórnych	26
4.2	Fizykoterapia	26
4.2.1	Naświetlanie promieniami Rentgena	26
4.2.2	Naświetlanie promieniami ultrafioletowymi	27
4.2.3	Fotochemoterapia (PUVA)	29
4.2.4	Promienie laserowe	29
4.2.5	Leczenie za pomocą niskich temperatur (krioterapia)	30
4.3	Odczulanie	31
4.3.1	Wskazania	31

4.3.2	Prowadzenie odczulania	31
4.3.3	Rozpoczęcie leczenia	32
4.3.4	Ustalanie dawek	32
4.3.5	Kontynuowanie immunoterapii	34
4.3.6	Efekty uboczne	34
4.3.7	Przeciwwskazania do odczulania	36
4.4	Zestaw przeciwwstrząsowy (wyposażenie podstawowe)	38
4.5	Dermatochirurgia	39
5	Podstawowe substancje lecznicze	40
5.1	Kwas salicylowy	40
5.2	Rezorcyzna	40
5.3	Dziegcie	40
5.4	Barwniki	40
5.5	Kortykosteroidy	40
5.6	Chemioterapeutyki	44

Część B Ważniejsze choroby skóry

6	Choroby zakaźne skóry	49
6.1	Schorzenia wywołane przez bakterie	49
6.1.1	Piodermie	49
6.1.2	Schorzenia wywołane przez bakterie z rodzaju <i>Corynebacterium</i>	52
6.1.3	Gruźlica toczniowa (<i>tuberculosis luposa</i>)	52
6.1.4	Wąglik (<i>anthrax</i>)	53
6.2	Choroby wirusowe	54
6.2.1	Brodawki pospolite (<i>verrucae vulgares</i>)	55
6.2.2	Kłykciny kończyste (<i>condylomata acuminata</i>)	55
6.2.3	Mięczak zakaźny (<i>molluscum contagiosum</i>)	56
6.2.4	Opryszczka zwykła (<i>herpes simplex</i>)	56
6.2.5	Półpasiec (<i>zoster</i>)	58

6.3	Grzybice skóry	60
6.3.1	Metody diagnostyczne w grzybicach	60
6.3.2	Grzybica skóry gładkiej i owłosionej	63
6.3.3	Grzybica drobnozarodnikowa (<i>tinea microsporica</i>)	64
6.3.4	Grzybica stóp (<i>tinea pedum</i>)	64
6.3.5	Grzybica paznokci (<i>tinea unguium</i> , <i>onychomycosis</i>)	65
6.3.6	Łupież pstry (<i>pityriasis versicolor</i>)	65
6.3.7	Schorzenia wywoływane przez drożdżaki (<i>candidiasis</i>)	66
6.3.8	Zalecenia w zakażeniach grzybiczych	67
6.4	Choroby pasożytnicze	67
6.4.1	Wszawica (<i>pediculosis</i>)	67
6.4.2	Pchły	69
6.4.3	Pluskwy	69
6.4.4	Roztocza	70
6.4.5	Kleszcze	72
7	Dermatozy zapalne	74
7.1	Wyprysk (<i>eczema</i>) – fazy i postaci	74
7.2	Wyprysk toksyczny z podrażnienia	74
7.3	Wyprysk pieluszkowy	74
7.4	Wyprysk fototoksyczny	75
7.5	Fotodermatozy	75
7.6	Atopowe zapalenie skóry	76
7.7	Łuszczyca (<i>psoriasis</i>)	79
7.8	Liszaj płaski (<i>lichen planus</i>)	85
7.9	Łupież rumieniowy (<i>pityriasis rosea</i>)	85
7.10	Sarkoidoza skóry	85
7.11	Ziarniniak obrączkowaty (<i>granuloma annulare</i>)	87

8	Schorzenia o podłożu immunologicznym	88
8.1	Immunologiczne i alergiczne reakcje skórne	88
8.1.1	Typy reakcji immunologicznych	89
8.1.2	Wykonanie testów	91
8.2	Pokrzywka (<i>urticaria</i>)	93
8.3	Wyprysk kontaktowy alergiczny (<i>contact dermatitis</i>)	94
8.4	Choroby autoimmunologiczne	100
8.4.1	Pęcherzyca zwykła (<i>pemphigus vulgaris</i>)	100
8.4.2	Pemfigoid (<i>pemphigoid bullosus</i>)	101
8.4.3	Zapalenie opryszczkowe skóry (<i>dermatitis herpetiformis – morbus Duhring</i>)	102
8.4.4	Nabyte pęcherzowe oddzielanie się naskórka (<i>epidermolysis bullosa acquisita – EBA</i>)	103
8.4.5	Toczeń rumieniowaty (<i>lupus erythematosus - LE</i>)	104
8.4.6	Zapalenie skóry i mięśni (<i>dermatomyositis</i>)	108
8.4.7	Twardzina (<i>sclerodermia</i>)	109
8.5	Osutki polekowe	110
8.5.1	Osutki polekowe odropodobne i płonicopodobne	110
8.5.2	Osutki polekowe pęcherzowe	111
8.5.3	Guzkowe (guzowate) osutki polekowe	112
8.5.4	Krwotoczne osutki polekowe (plamice)	112
8.5.5	Rumień trwały (<i>erythema fixum</i>)	112
8.6	Rumień wysiękowy wielopostaciowy (<i>erythema exsudativum multiforme</i>)	113
8.7	Rumień guzowaty (<i>erythema nodosum</i>)	114
9	Łagodne nowotwory skóry	115
9.1	Naczyniaki (<i>angiomata</i>)	115
9.1.1	Naczyniak płaski (<i>naevus flammeus</i>)	115
9.1.2	Naczyniak jamisty (<i>haemangioma cavernosum</i>)	115
9.1.3	Naczyniaki starcze (<i>angiomata senilia</i>)	115
9.2	Znamiona (<i>naevi</i>)	115
9.2.1	Znamię melanocytowe (<i>naevus naevocellularis</i>)	116
9.2.2	Znamię naskórkowe brodawkowate (<i>naevus epidermalis verrucosus</i>)	116
9.2.3	Znamię łojowe (<i>naevus sebaceus</i>)	116

9.3	Brodawki łojotokowe (starcze); (<i>verrucae seborrhoicae (seniles)</i>) . . .	116
9.4	Włókniaki (<i>fibromata</i>)	116
9.4.1	Włókniak miękki (<i>fibroma molle</i>)	116
9.4.2	Włókniak twardy (<i>fibroma durum</i>)	117
9.4.3	Włókniak komórkowy (<i>dermatofibroma histiocyticum; histiocytoma</i>) .	117
9.5	Kaszaki (<i>atheromata</i>); prosaki (<i>milia</i>)	117
9.6	Kępkki żółte (<i>xanthomata</i>)	117
9.7	Tłuszczaki (<i>lipomata</i>)	118
10	Nowotwory złośliwe skóry	119
10.1	Stany przednowotworowe	119
10.1.1	Rogowacenie słoneczne (starcze); (<i>keratosis actinica k. senilis</i>)	119
10.1.2	Choroba Bowena (<i>morbus Bowen</i>)	119
10.1.3	<i>Bowenoid papulosis</i>	119
10.1.4	Złośliwa plama soczewicowata (<i>lentigo maligna; melanosis circumscripta praeblastomatosa Dubreuilh</i>)	119
10.2	Nowotwory złośliwe wywodzące się z naskórka	120
10.2.1	Rak podstawnkomórkowy (<i>carcinoma basocellulare, basalioma</i>) . . .	120
10.2.2	Rak kolczystokomórkowy (<i>carcinoma spinocellulare</i>)	120
10.2.3	Czerniak złośliwy (<i>melanoma malignum</i>)	121
10.2.4	Zespół znamion dysplastycznych (<i>dysplastic nevus syndrome</i>)	123
10.2.5	Choroba Pageta	124
10.3	Złośliwe nowotwory łącznotkankowe	124
10.4	Złośliwe chłoniaki skóry	125
10.4.1	Chłoniaki skóry typu T o niskim stopniu złośliwości	125
10.4.2	Chłoniaki skóry typu B o niskim stopniu złośliwości	127
10.4.3	Chłoniaki skóry o wysokim stopniu złośliwości	127
11	Schorzenia uwarunkowane genetycznie	128
11.1	Pęcherzowe oddzielanie się naskórka (<i>epidermolysis bullosa – EB</i>)	128
11.2	Choroba Recklinghausena (<i>neurofibromatosis</i>)	128
11.3	Rybia łuska (<i>ichthyosis</i>)	129

11.4	Choroba Pringle'a	130
11.5	Mastocytozy	130
11.5.1	Ograniczona skórna mastocytoza (<i>mastocytoma</i>)	130
11.5.2	Pokrzywka barwnikowa (<i>urticaria pigmentosa</i>)	130
11.5.3	Rzadsze postacie mastocytozy	130
11.6	Histiocytozy	131
11.6.1	Ziarniniak histiocytowy (<i>xanthogranuloma juvenile</i>)	131
11.6.2	Histiocytoza X	131
11.6.3	Pozostałe schorzenia uwarunkowane genetycznie	131
12	Zaburzenia krążenia – choroby naczyniowe skóry	132
12.1	Sinica kończyn (<i>acrocyanosis</i>)	132
12.2	Odmroziny (<i>perniones</i>)	132
12.3	Choroba Raynauda	132
12.4	Rozszerzenie naczyń włosowatych (<i>teleangiectasiae</i>)	133
12.5	Żyłaki miotełkowate	133
12.6	Zakrzepowo-zarostowe zapalenie naczyń (<i>thrombangiitis obliterans</i> – choroba Winiwartera-Buergera)	133
12.7	Zakrzepowe zapalenie żył (<i>thrombophlebitis</i>)	134
12.7.1	Zakrzepowe zapalenie żył powierzchownych (<i>thrombophlebitis superficialis</i>)	134
12.7.2	Głęboka zakrzepica żył (<i>phlebothrombosis profunda</i>)	135
12.8	Żyłaki (<i>varices</i>)	135
12.8.1	Metody badania sprawności układu żylnego	136
12.8.2	Obliteracja (zamykanie) żyłaków	139
12.9	Owrodzenie podudzia (<i>ulcus cruris</i>)	139
12.10	Krwotoczne choroby skóry (plamice)	141
12.11	Zgorzel kończyn (<i>gangraena extremitatum</i>)	142

13	Schorzenia odbytu i jego okolic	143
13.1	Żyłaki odbytu (guzki krwawnicze; <i>varices haemorrhoidales</i>)	143
13.2	Szczelina (pęknięcie) odbytu (<i>fissura ani</i>)	145
13.3	Zakrzepica okołodbytnicza (<i>thrombosis perianalis</i>)	146
13.4	Świąd odbytu (<i>pruritus ani</i>)	146
13.5	Przetoka odbytnicza (<i>fistula ani</i>)	146
13.6	Przerosłe fałdy (brzeżne) odbytu	146
14	Schorzenia błony śluzowej jamy ustnej	147
14.1	Afty (<i>aphtae</i>)	147
14.1.1	Afty niezakaźne	147
14.1.2	Afty zakaźne (<i>stomatitis aphthosa</i>)	147
14.2	Zapalenie błony śluzowej jamy ustnej i dziąseł (<i>stomatitis et gingivitis</i>)	147
14.3	Rogowacenie białe (<i>leucoplakia</i>)	147
14.4	Zapalenie kącików ust (zajady; <i>angulus infectiosus, perlèche</i>)	147
14.5	Wrzodziejąco-błoniaste zapalenie jamy ustnej (<i>stomatitis ulceromembranosa</i>)	148
14.6	Niektóre choroby języka	148
14.6.1	Język pobrużdżony (<i>lingua plicata; scrotalis</i>)	148
14.6.2	Czarny język (<i>lingua nigra villosa</i>)	148
14.6.3	Język geograficzny – <i>exfoliatio areata linguae (lingua geographica)</i>	148
15	Schorzenia przydatków skóry	149
15.1	Trądzik pospolity (<i>acne vulgaris</i>)	149
15.2	Trądzik różowaty (<i>rosacea</i>)	150
15.3	Przyustne zapalenie skóry (<i>dermatitis perioralis</i>)	150
15.4	Choroby włosów	151

15.4.1 Łysienie plackowate (<i>alopecia areata</i>)	151
15.4.2 Rozlane wypadanie włosów (<i>alopecia diffusa</i>)	152
15.4.3 Łysienie bliznowaciejące (<i>alopecia cicatrisans</i>)	152
15.5 Choroby gruczołów potowych	153
15.5.1 Potówka czerwona (<i>miliaria rubra</i>)	153
15.5.2 Ropnie mnogie gruczołów apokrynowych (<i>hydradenitis suppurativa</i>)	153
15.5.3 Nadmierne pocenie (<i>hyperhidrosis</i>)	153
15.5.4 Potnica (<i>dyshidrosis</i>)	154
15.6 Choroby paznokci	154
15.6.1 Zapalenie wałów paznokciowych (<i>paronychia</i>)	154
15.6.2 Zaburzenia wzrostu paznokcia (<i>onychodystrophia</i>)	154
15.6.3 Szponowatość paznokci (<i>onychogryposis</i>)	155
15.6.4 Wrastający paznokieć (<i>unguis incarnatus</i>)	155
15.6.5 Bielactwo paznokci (<i>leuconychia</i>)	155
15.6.6 Łamliwość płytki paznokciowej (<i>onychorrhexis</i>)	155
16 Zaburzenia barwnikowe	156
16.1 Bielactwo nabyte (<i>vitiligo</i>)	156
16.2 Ostuda (<i>chloasma</i>)	156
17 Zmiany skórne wywołane czynnikami zewnętrznymi	157
17.1 Mechaniczne uszkodzenia skóry	157
17.1.1 Odleżyny (<i>decubitus</i>)	157
17.1.2 Modzel (<i>callus</i>)	158
17.1.3 Nagniotek (<i>clavus</i>)	159
17.2 Termiczne uszkodzenia skóry	159
17.2.1 Oparzenie (<i>combustio</i>)	159
17.2.2 Odmrożenie (<i>congelatio</i>)	160
17.3 Odczyny spowodowane promieniowaniem słonecznym	161
17.3.1. Słoneczne zapalenie skóry (<i>dermatitis solaris; actinica</i>)	161
17.4 Uszkodzenia skóry promieniami jonizującymi	161
17.5 Chemiczne uszkodzenia skóry	161
17.5.1 Oparzenia kwasem	161
17.5.2 Oparzenia zasadą	161

18 Psychika i skóra	164
18.1 Samouszkodzenia	164
18.2 Urojenia pasożytnicze	164
18.3 Trichotilomania	164
18.4 Trądzik wywołany (<i>acne excoriee</i>)	164
19 Zmiany skórne w czasie ciąży	165
19.1 Fizjologiczne zmiany skórne w czasie ciąży	165
19.1.1 Przebarwienia	165
19.1.2 Zmiany naczyniowe	165
19.1.3 Rozstępy ciążarnych (<i>striae distensae gravidarum</i>)	165
19.1.4 Stymulacja wzrostu włosów	165
19.1.5 Łysienie poporodowe (<i>alopecia post partum</i>)	165
19.1.6 Przerost dziąseł	166
19.2 Schorzenia skóry występujące w ciąży	166
19.2.1 Opryszczka ciążarnych (<i>herpes gestationis</i>)	166
19.2.2 Rumień guzowaty (<i>erythema nodosum</i>)	166
19.2.3 Śwędzące grudki pokrzywkowe	167
19.2.4 Świąd ciążarnych (<i>pruritus gravidarum</i>)	167
19.2.5 Liszajec opryszczkowaty (<i>impetigo herpetiformis</i>)	167
19.2.6 Świerzbica ciążarnych (<i>prurigo gestationis</i>)	167
19.2.7 Progesteronowe zapalenie skóry (<i>progesteron-dermatitis</i>)	167
20 Zmiany skórne w chorobach wewnętrznych	168
20.1 Schorzenia wątroby	168
20.1.1 Znamię naczyniowe gwiaździste (<i>naevus araneus; angioma stellatum</i>)	168
20.1.2 Inne zmiany skórne w schorzeniach wątroby	168
20.2 Zaburzenia przemiany materii	168
20.2.1 Schorzenia z niedoboru lub braku witamin	168
20.2.2 Cukrzyca (<i>diabetes mellitus</i>)	168
20.2.3 Porfiria skórna późna (<i>porphyria cutanea tarda – PCT</i>)	168
20.3 Choroby nowotworowe narządów wewnętrznych	169
20.4 Zaburzenia krzepnięcia i liczby płytek krwi	169
20.4.1 Plamica małopłytkowa – choroba Werlhofa	169

20.4.2	Plamica starcza (<i>purpura senilis</i>)	169
20.4.3	Choroba (plamica) Schamberg (<i>purpura pigmentosa progressiva</i>)	169
20.5	Schorzenia gruczołów wewnętrznego wydzielania	169
20.5.1	Nadczynność tarczycy	169
20.5.2	Niedoczynność tarczycy	170
20.5.3	Zaburzenia czynnościowe gruczołów płciowych	170
20.5.4	Zaburzenia czynności nadnerczy	170
20.5.5	Zespół rakowiaka	170
20.6	Inne zmiany skórne towarzyszące chorobom wewnętrznym	171
20.6.1	Sinica siateczkowata (<i>livedo reticularis</i>)	171
20.6.2	Rogowacenie ciemne (<i>acanthosis nigricans</i>)	171
20.6.3	Piodermia zgorzelinowa (<i>pyoderma gangraenosum</i>)	171
20.6.4	Ostra gorączkowa dermataza neutrofilna (zespół Sweeta; <i>dermatosis acuta febrilis neutrophilica</i>)	171

Część C Choroby przenoszone drogą płciową (choroby weneryczne)

21	Rzeżączka (<i>gonorrhoea</i>)	175
21.1	Wskazówki ogólne	176
21.2	Rzeżączka u mężczyzn	178
21.3	Rzeżączka u kobiet	179
21.4	Leczenie	179
22	Kiła (<i>lues; syphilis</i>)	180
22.1	Wiadomości ogólne	180
22.2	Okresy kiły	180
22.3	Serologiczne odczyny kiłowe	183
22.4	Leczenie	184

23	Wrzód weneryczny, wrzód miękki (<i>ulcus molle</i>)	187
24	Ziarnica weneryczna pachwin (<i>lymphogranulomatosis inguinalis</i>)	188
25	Inne choroby zakaźne przenoszone drogą płciową	189
25.1	AIDS (<i>acquired immunodeficiency syndrome</i>)	189
25.2	Rzęsistkowica (<i>trichomoniasis</i>)	192
25.3	Zakażenie mikoplazmą	192

Część D Dodatek

26	Andrologia – spermogram	195
27	Wskazówki dotyczące pielęgnacji kosmetycznej	197
	Słowniczek	201
	Piśmiennictwo	202
	Skorowidz	203